

Domy Tkaczy z XIXw

Współrzędne: Szerokość - 53.206094, Długość - 23.340551

Przy ulicy 3 Maja (dawnej 1 maja) po obu jego stronach zauważymy niską drewnianą zabudowę mieszkaniową, będącą pozostałością po zbudowanych począwszy od 1834 roku **domach tkaczy**. Nie zachowały się wszystkie historyczne zabudowania, a te które dotrwały mają już bardziej współczesne wykończenie. Możemy jednak odczytać oryginalną bryłę opartą na prostokacie o wym. około 9,50 x 15,75m, przykrytą dwuspadowym dachem z naczółkami. Pierwotnie dach pokryty był gontem, a ściany pobielone wapnem.

Pomysłodawcą i budowniczym tych zabudowań był **Wilhelm Fryderyk Zachert** – włókiennik ze Zgierza. Co sprawiło że on jak i wielu innych fabrykantów wybrało Supraśl za miejsce prowadzenia swoich interesów?. Związane było to z wprowadzonym na granicy Królestwa Polskiego, zaporowym 30% podatkiem na sukno eksportowane do Rosji oraz zakaz tranzytu sukna polskiego na rynki wschodnie do Chin. Ten bolesny w skutkach przepis wprowadziły władze carskie po klęsce Powstania Listopadowego w 1831 roku.

Jedynym krokiem który mógł ochronić przed bankructwem wiele przedsiębiorstw było przeniesienie całego interesu do Cesarstwa. Jednym z takich miejsc, które spełniało te warunki był, leżący w obwodzie białostockim, Supraśl. Chociaż już wcześniej, za sprawą Bazylianów urosł do rangi miasteczka, to właśnie napływ przemysłowców z Łodzi czy Zgierza sprawił niemalże eksplozję jego rozwoju.

Już w lutym 1831 r (jeszcze w czasie trwania Powstania Listopadowego) gospodarstwo klasztorne wydzierżawił niemiecki włókiennik Huffert, a w listopadzie fabrykant Roter. Jako trzeci supraską schedę bazylikańską na Zajmie objął wspomniany wcześniej Wilhelm Fryderyk Zachert – włókiennik ze Zgierza. Fabrykant ten, w przeciągu 2 dziesięcioleci miasteczko klasztorne liczące ponad 300 mieszkańców rozwinął do miasta z prawdziwego zdarzenia, liczącego w 1857 r. aż 3450 r. obywateli. Najliczniejsi byli katolicy (2086), następnie ewangelicy (790), prawosławni (327) i Żydzi (227).

Od tego momentu, przez ponad 100 lat, dzieje miasteczka nierozzerwalnie związane były z tą fabrykancką rodziną.

W ślad za Zachertem pojawili się tu i inni przemysłowcy: Buchholzowie, Reichowie, Jansenowie, Aunertowie, Altowie, Koszade, Tebusowie – a za nimi rzesza wykwalifikowanych majstrów.

Wracając do naszych domów tkaczy, to należy wspomnieć że właśnie na potrzeby kilkuset robotników, sprowadzonych ze Zgierza, Fryderyk Zachert wytyczył ulice i stworzył nowy układ przestrzenny. Budując nowe obiekty wzorował się prawdopodobnie na rozplanowaniu rodzinnego Zgierza, a dokładniej na tzw. Nowym Mieście- osiedlu powstałym dla włókienników w końcu XVIII wieku.

Przykładowy dom tkacza w Supraślu, miał na parterze układ pomieszczeń symetryczny względem usytuowanej na środku sieni – na przestrzał – o szerokości 2,5m. W jednym domu mieszkały zazwyczaj 2 rodziny. Po jednej stronie sieni znajdowały się pokoje mieszkalne a

Domy Tkaczy z XIXw

po drugiej warsztaty tkackie. Poddasze nie wykorzystywano na cele użytkowe. Ściany zewnętrzne wykonane z ciętych do kantu bali wiązano na jaskółczy ogon i bielono wapnem. Interesującym elementem był komin z tzw. nogawicami - przewodami kominowymi wyprowadzonymi z dwóch pomieszczeń i łączącymi się nad sienią w jeden komin. Był to bardzo ciekawy patent stosowany też często w domach na wsi.

Drewniane domy tkaczy z połowy XIX w przy ul. 3 Maja wpisane są do rejestru zabytków pod nr:

- dom, ul. 3 Maja 1, poł. XIX, nr rej.: 213 z 21.10.1966
- dom, ul. 3 Maja 9, drewn., 1878, nr rej.: 761 z 19.10.1992
- dom, ul. 3 Maja 15, drewn., 1867, nr rej.: 214 z 21.10.1966
- dom, ul. 3 Maja 16, drewn., XIX, nr rej.: 215 z 21.10.1966